

**BABEȘ–BOLYAI UNIVERSITY OF CLUJ-NAPOCA
FACULTY OF HISTORY AND PHILOSOPHY
“HISTORY. CIVILIZATION. CULTURE” DOCTORAL
SCHOOL**

Episcopates of Oradea during the Angevin Period (1301-1395)

- Summary of the doctoral thesis -

Doctoral Supervisor:

Prof. Univ. Dr. Rűsz-Fogarasi Enikő

PhD Candidate:

Bélfenyéri Tamás-János

Cluj-Napoca

2020

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION	6
Sources, specialized literature and methods	9
1. “Vir vite laudabilis”. Imre the 1st (1297-1317), the last bishop of the Árpád epoch in Oradea	27
1.1. Introduction	27
1.2. Imre’s ecclesiastical life until his election as a bishop	28
1.2.1. His origins	28
1.2.2. Imre, as a prebendary reader	29
1.3. Imre, as bishop of Oradea	30
1.3.1. Beside the King András the 3 rd	30
1.3.2. Imre the bishop of Oradea and the candidates for being king	33
1.3.3. Imre the bishop of Oradea and the “oligarch”	37
1.3.4. Dispositions of the Bishop for the chapters and citizens of Oradea	39
1.3.5. Imre, as a canonical magistrate	40
1.3.6. The protection of other bishop fellows	43
1.3.7. Imre, witness of the trial	45
1.3.8. Support, patronal festival and the cult of Saint László	46
1.3.9. Saint András church from Debrecen and the Franciscan monastery in Oradea	47
1.3.10. The commissaries of bishop Imre and the magistrates’ general meeting	50
1.3.11. The bishop sigil of Imre and his death	52
1.4. Conclusions	53
2. Ivánka (János the 2nd), the 1st bishop born in Oradea (1318-1329)	54
2.1. Ivánka’s ecclesiastical life until his election as a bishop	54
2.1.1. His origins and family	54
2.1.2. Ivánka as prebendary reader and provost	57

2.2. Ivánka, as Bishop of Oradea	57
2.2.1. Ivánka and the prelates conspiracy against the king	57
2.2.2. Situations of Church obedience	60
2.2.3. Family and bishop issues, land conflicts	62
2.2.4. Support of the Church and relatives and the bishop enthronement in Eger	63
2.2.5. Ivánka and the money decade collection for the pope between 1317-1320	64
2.2.6. . Ivánka and the case of parsonage of Saint András	65
2.2.7. Carol King and Oradea.....	66
2.2.8. The bishop sigil of Ivánka and the evolution of new spiritual centres	67
2.2.9. . Ivánka's death and memory	71
2.3. Conclusions	73
3. András Báthori, the bishop of Oradea who „was nominated by the last chapter” (1329-1345)	74
3.1. András Báthori's ecclesiastical life until his election as a bishop	74
3.1.1. Origins of Bátori family	74
3.1.2. András Bátori, as a prebendary singer, provost of Óbuda, chaplain of the King	77
3.2. András Bátori, bishop of Oradea	80
3.2.1. The enthronement of András Bátori as a bishop.	80
3.2.2. Familial and episcopal questions of domains	81
3.2.3. Masterfulness	84
3.2.4. Judgement	85
3.2.5. The title of Pope in the years of 1332-1337 and 1338-1342. The visits of Károly the 1 st in Oradea	88
3.2.6. Complain letters of the clergy to Pope Benedict the 12 th against Carol Róbert	94
3.2.7. Connections with Italy	96
3.2.8. Counselors of András Bátori.....	98

3.2.9. András Bátori and the Kings of Anjou	100
3.2.10. The cult of Szent László in Oradea, relics of Saint László	102
3.2.11. The bishop sigil of András Bátori.....	106
3.2.12. The end of episcopate for András Bátori, the beginning of <i>reservatio</i> era	107
3.3. Ecclesiastical constructions	108
3.3.1. The Gothic Cathedral.....	108
3.3.2. The Gothic residence of the bishop	115
3.3.3. Constructions of monasteries.....	119
3.4. Conclusion.....	123
4. Demeter Futaki, the “greedy” bishop? Demetrius, Dei et Apostolice Sedis gratia, episcopus ecclesie Waradiensis (1345-1372).....	125
4.1. Demeter Futaki’s ecclesiastical life until his election as a bishop.....	125
4.1.1. Origins (The Futaki family, as a result of rejection of the Meszsési Family)	125
4.1.2. Demeter Futaki, as provost of Óbuda, chaplain of the king and canon of Oradea.....	131
4.2. Demeter Futaki, bishop of Oradea.....	134
4.2.1. The enthronement of Demeter Futaki as a bishop, <i>reservatio</i> and the practice of wealth collection.....	134
4.2.2. Pope’s comments about the religious life in Oradea.....	136
4.2.3. Deposits and legal protections of the pope.....	137
4.2.4. Pope’s privileges.....	137
4.2.5. Ecclesiastical patronage and installation.....	140
4.2.6. Demeter Futaki and the campaign of Naples.....	142
4.2.7. Demeter Futaki and Lajos the Great.....	143
4.2.8. Demeter Futaki as a diplomat.....	144
4.2.9. Demeter Futaki and the division of Óbuda.....	147
4.2.10. The plague and the Romanians of South Bihar region.....	149
4.2.11. Questions of domains.....	151
4.2.12. Demeter Futaki as ecclesiastical magistrate.....	154

4.2.13. Demeter Futaki defending the Poor Clares and the christian faith.....	156
4.2.14. Demeter Futaki as mediator.....	158
4.2.15. Demeter Futaki's processes.....	158
4.2.16. Demeter Futaki's counselors.....	159
4.2.17. Demeter Futaki's bishop sigil.....	162
4.2.18. Demeter Futaki's death and memory.....	162
4.3. Ecclesiastical constructions.....	165
4.3.1. The Gothic Cathedral.....	165
4.3.2. The cult of the three Kings, the king statues of Oradea.....	173
4.4. Conclusions.....	181
5. The noble grabber, Domokos Bebek bishop of Oradea (1373-1374).....	183
5.1. Ecclesiastical life of Domokos Bebek until his election as a bishop.....	183
5.1.1. Origins (The Bebek Family).....	183
5.1.2. Domokos Bebek as canon of Eger, arch-priest of Tárcafü, canon of Pécs, provost of Esztergom-Szenttamási, vicar of archbishop of Esztergom, provost of Szepes.....	190
5.2. Domokos Bebek as bishop of Csanád, postulated archbishop of Kalocsa.....	193
5.3. Domokos Bebek as bishop of Oradea.....	196
5.3.1. Conflict's solution with the chapter of Oradea and the tenth between 1373-1375.....	196
5.3.2. The Status and Lajos the Great.....	198
5.3.3 The jurisdiction of Domokos Bebek for the clergy.....	199
5.3.4 Pope's permission for indulgence of Poor Clares monastery and the payment for the pope.....	201
5.3.5. Domokos Bebek's action at law and the Romanians of south Bihar.....	202
5.3.6. Diplomas and sigils of Domokos Bebek	202
5.3.7. Construction and funeral.....	205
5.4. Conclusions.....	205
6. The inexistent bishop of Oradea, Benedek the 3rd (1374-1375).....	206
7. A formidable career of Anjou period: Cudar/Zudar (2nd) Imre bishop of Oradea (1376-1377).....	208

7.1. Imre Cudar's ecclesiastical life until his election as a bishop.....	208
7.1.1 Origins (The Cudar Family).....	208
7.1.2. Imre Cudar as arch-priest of Satu Mare, canon of Transilvania.....	214
7.1.3. Imre Cudar as provost of Kalocsa, King's chaplain, canon of Csanád, Eger and Pécs, provost of Székesfehérvár.....	216
7.1.4. Imre Cudar's university studies and diplomatical service.....	218
7.2. Imre Cudar as bishop of Oradea.....	219
7.2.1. The controversy between the Hungarian King and the Pope connected to the enthronement as Oradean bishop of Imre Cudar	219
7.2.2. The question of inpayment and residency for the pope.....	221
7.2.3. Involvement in nomination for the being chapter, Imre Cudar's action in law with the bishop of Eger and Transilvania.....	222
7.3. Imre Cudar as bishop of Eger and Imola.....	223
7.4. Imre Cudar as bishop of Transilvania.....	226
7.5. Imre Cudar's sigil and grave.....	227
7.6. Conclusions.....	230
8. The medic who become bishop, Deméndi/Demjéni (1st) László bishop of Oradea (1378-1382).....	231
8.1. Medical bishops at the Hungarian royal court.....	231
8.2. László Deméndi's ecclesiastical life until his election as a bishop.....	232
8.2.1. Origins (The Deméndi Family).....	232
8.2.2. University studies, . László Deméndi as canon of Esztergom, provost of Kalocsa.....	235
8.3. László Deméndi as bishop of Nyitra.....	236
8.4. László Deméndi as bishop of Veszprém, chancellor of the Queen.....	238
8.5. László Deméndi as bishop of Oradea.....	242
8.6. Conclusions.....	244
9. Cudar (the 3rd) János, the last bishop of Anjou period (1383-1395).....	245
9.1. The ecclesiastical life of János Cudar until his election as a bishop.....	245
9.1.1. Origins (The other part of Cudar family).....	245
9.2. János Cudar as bishop of Oradea.....	248

9.2.1. The inpayment for the pope and the bishop's army.....	248
9.2.2. Sentence.....	249
9.2.3. Legal actions and serfs.....	252
9.2.4. Cudar János and other nations, land questions.....	254
9.2.5. The religious cult of Saint László, King Zsigmond and Queen Mária in Oradea.....	255
9.3. Saint László statue.....	258
9.4. Conclusions.....	263
General conclusions.....	264
Abbreviations, sources and literature of speciality.....	276
Sources.....	276
Literature of speciality.....	284
Appendix.....	304
Maps, plans.....	304
Pictures.....	308

Key words: bishops of Oradea, the Anjou period, Hungarian king, pope, Avignon, chapter of Oradea, Romanians, origins, career in the church (ecclesiastical and laic hierarchy), university studies, enthronement as bishop (*electio canonica*, king's candidate, Pope's candidate, change of episcopal see), umpirage, actions at law, properties, privileges, ecclesiastical and familial support, vicar and episcopal clerk, ecclesiastical institution, ecclesiastical constructions (cathedral, episcopal palace), cult of Saint László, Hungarian saint kings.

I decided to debate in my thesis the chronological period between 1301-1395. The death of András the 3rd in 14th of January 1301 meant the end of Árpád dynasty and the beginning of Anjou era. The year of 1395 is the end of an epoch for the Anjou dynasty and for the prelates of Oradea. The dynasty of Anjou came to an end on 17th of May 1395, when Queen Mária, the daughter of Lajos the Great, died in a equitation accident together with her heir. János Cudara bishop also died somewhen between November 26-28 1395.

My thesis is framed in the historical literature of Hungarian, Romanian and international context: about the epoch and sovereigns of Anjou; medieval episcopate of Oradea and its bishops, including the research of urban history, history of art, archeology; other archiepiscopates, episcopates, other archbishops and bishops; papacy from Avignon, the relations between the Holy See and Hungary in the period of Anjou.

One of the methodological pylons of my thesis represent works with biographical characteristics: those which were written by Margit Beke with regard to archiepiscopates of Esztergom (2003) and modern biographies about the bishops of Pécs written by László Koszta and Tamás Fedeles. Using these resources, I analyzed the whole biography of bishops from Oradea (from their birth to death, including activities from the dioceses), following the next criterions, which determined the structure of my thesis: origins (the question of identification, social status, ancestors, family, relatives and their career), career before getting the episcopal see (laic and episcopal/capitular functions), university studies (demonstrated or supposed), getting the episcopal dignity (the chapter's election, exchange of dignity, Pope's or king's candidate, support from the relatives), trials (the bishop as a judge, his role in trials which involved the family and the episcopate, defending the rights, invasions), the questions of possession (accession, recovery and change of familial and episcopal possessions), privileges (from the king or pope), ecclesiastical and familial support, the activity of vicar and episcopal clerk, ecclesiastical

foundations, ecclesiastical architecture (especially the basilica), artistic patronage (especially sculpture), beginning of Saint László cult (separate topic), episcopal monuments (heraldry, seal, grave).

The other methodological pylons are the analyzes regarding to the social group of the prelates from medieval Hungary: the study of Erik Fügedi published in 1965 about the prelates from Hungary in 15th century; synthesis of ecclesiastical history written by Egyed Hermann in 1973; the analyzes of ecclesiastical society written by Elemér Mályusz in 1971; the work of the French historic Jean Gaudemet, published in 1979, for the European parallels for the event in Hungary; András Kubinyi's study about the episcopates from the period of King Mátyás; the work of Marie Madelaine de Cevins about the relations between church and city, published in 2003, the chapter which describes the rights of the bishops connected to urban clergy and citizens; the study of Norbert C. Tóth about the possibilities of provosts to become bishops.

The period which I present (1301-1395) a number of eight bishops led the diocese of Saint László (it was discovered the character named Benedek the 3rd never existed): Imre (1297–1317), Ivánka (1318–1329), András Bátori (1329–1345), Demeter Futaki (1345–1372), Domokos Bebek (1373–1374), Imre Cudar (1376–1377), László Deméndi (1378–1382), János Cudar (1383–1395).

Regarding to the origins of their social category, three of them come from baronial family (Domokos Bebek, Imre Cudar, János Cudar), three of them from ordinary nobiliary family (András Bátori, Demeter Futaki, László Deméndi), two of them have unknown origins (Imre, Ivánka). From geographical point of view, they come from different counties: Szabolcs (András Bátori), Bács (Demeter Futaki), Gömör (Domokos Bebek), Borsod/Abaúj/Zemplén (Imre Cudar, János Cudar), Hont (László Deméndi), while the birth place of two bishops is unknown (Imre, Ivánka). So, most of the bishops had not local origins, most of them being born outside of the diocese. We don't have bishop from outside the kingdom. We don't know any bishop of Oradea from that period of time who was the only child of his family. The bishops of Oradea usually are from families who have at least four children and they left their families in order to follow their clerical vocation (Ivánka, András Bátori, Domokos Bebek, László Deméndi). In those cases when the family had more children, two of them could be guided to ecclesiastical career (see the case of Imre Cudar and his brother, János). Obviously, there were situations when the families were not so numerous: Imre, Demeter Futaki and János Cudar had only one brother. If one of the

family member managed to get a superior ecclesiastical position, he obtained „the entrance ticket” in this entourage and for the clergy from the next generation of the family (see the case of two bishops from Cudar family in Oradea).

The help offered by the father or elder brother is obviously in the cases of the bishops from Oradea. Dénes Futaki, as a comit of Bihor, helped his son's career to be bishop of Oradea. Péter Cudar facilitated his brother's career ascension, Imre Cudar, using his influence in the whole kingdom (he was cupbearer, leader of Slavonia and royal judge). The bishops from Oradea were supported by the family and by the ecclesiastical forces. The family's support had different forms: facilitation the obtaining of the episcopate by a relative (Ivánka bishop), supporting a nephew in order to graduate the studies in Italy and obtaining a canonicate in Oradea (András Bátori bishop), advising the nephew to ecclesiastical career (case of the Benedictine abbot László Cudar and János Cudar, the next bishop). The ecclesiastical help had many forms: the ordination as a priest for diocese of Oradea (Imre bishop), the bishop paid the *annata* instead of the canon (Ivánka bishop). By the way, Demeter Futaki bishop managed with help from the pope to offer to some relationships ecclesiastical positions in the cathedral of Oradea (eg. to Fülöp Kistárkányi, provost of Oradea), and also he obtained for some people from Oradea ecclesiastical positions (eg. Egyed, canon of Oradea and parish clerk in Eger). Only two of the bishops from the Anjou period had university studies: Imre Cudar had an university degree at *facultas artium* University of Prague, he studied canon law at an unknown university (probably the one from Padova) and it was possible that he was teacher at University of Pécs; László Deméndi was *studens in medicina* at an unknown university. In case of two bishops we are not sure about their university studies: András Bátori had the title of somebody who knew canon law when he was provost in Buda, so he probably had university studies; Árpád Varga considered about Ivánka bishop that he studied abroad (probably in Italy) – his conclusion about it is on his university diploma where there were a quotation from *Ars poetica* by Horatius.

Those who were designated to be bishop needed to wait about 14 years until they managed it. We could not include in this statistic László Deméndi because of the unclear dates and János Cudar because of the lack of informations. Demeter Futaki needed the shorter period of time in order to be bishop (8 years), but the longest period of waiting was that of Domokos Bebek (23 years). It seems that starting from Imre to Demeter Futaki (1297–1345) that person designated to be bishop needed to be in a prebendal position, to know the place where he

belonged (see Imre: *lector* in Oradea; Ivánka *lector* in Oradea and after it provost; András Bátori: parish clerk in Oradea; Demeter Futaki: canon in Oradea). Starting with Domokos Bebek to János Cudar (1372–1395) there are prelates from other places. Some of them had many incomes: Domokos Bebek was canon of Pécs and archdeacon in Tárcafü (canon of Eger) at the same time; Imre Cudar was at the same time canon of Cenad, Eger and Pécs, and provost of Kalocsa. According to the methodology written by C. Tóth Norbert, it is considered that 6 from 8 prelates from Oradea were provost before they were ordained as bishop and this number is $\frac{3}{4}$ from the entire number. The bishops of Oradea lead the diocese about 11-12 years. Demeter Futaki had the maximum period of time – 27 years. Domokos Bebek and Imre Cudar spent a year on their function, because they left after an exchange of positions.

The bishops in the medieval time of Hungary and probably those from Oradea too, spent a little time at their residence because they served the king or the Pope, as well as because they were not so connected to their diocese, since they were not born there. Ecclesiastical judgment and spiritual guidance were given to a vicar. András Bátori even had a *vicevicarius*. We know nine of the vicars from the Anjou period, most of them being chosen from the chapter's position. From these the *lectors* were the leaders (four of them). Only two archdeacons (from Békés and Bihar) had the vicar's position. The vicar in the highest hierarchical position was Fülöp Kistárkányi, the provost of the cathedral, and the most modest function had Lukács, the parson of Holy Cross church. The part of the bishop court had the *protonotarius*, the leader of the orderly room (for instance Csanád Telegdi). The *protonotarius* commanded the notary (for instance the Gergely scribe during the period of András Bátori, bishop of Oradea) and furthermore Demeter Futaki asked the Pope to give to him new public notaries. The bishops of Oradea were represented during trials by authorized persons (*procuratores*). In the tithe registry between 1332-1337 there were mentions about the three chaplains of the bishop. From the prelates' court did not miss the secular persons. Demeter Futaki hired a *iudex curie*, an economic administrator. The bishop had a chatelaine at his domain at Feniş. The bishops from Oradea had valuers (*decimator*), a good example for it is the serf János Babos from the period of Bátori and Futaki bishops. We know in the whole Anjou period about bishop *officialii* (administrators of the goods), in a case is mentioned a *famulus* (minister) of bishop András Bátori. The military capacity of the episcopate Oradea had about 500 people, the bishop Demeter Futaki himself participated in the battles (from Naples and Serbia). The average age of the prelates at their highest point was 51-52 years old.

The youngest who died was János Cudar at the age of 42, the oldest was Demeter Futaki at 60 and Domokos Bebek at 65. Two of the bishops died because of diseases (Demeter Futaki and Imre Cudar).

I tried to answer to some questions in my thesis: 1. What kind of relationships did have the bishop of Oradea with the king of Hungary? 2. What kind of relationships did have the bishop with the Pope? 3. What kind of relationships did have the bishop with other prelates from Hungary? 4. What kind of relationships did have the bishop with the chapter of the cathedral? 5. What kind of relationships did have the bishop with other nations or religions?

We conclude that the monarch had the most important part in designating of prelates. The king did not force the recognition of his right to designating and choosing, but he had the patronate of decisions following the recommendations. Carol Robert did not choose prelates from the old oligarchic families, but from those which he helped (Bátori and Futaki), he designated bishops from regal chaplains in two cases from the provosts and diplomats from Buda (András Bátori, Demeter Futaki). It is supposed that András Bátori was vice-chancellor, he was in Italy (in Neapoles) with the monarch, when was the engagement of prince András with princess Johanna. Demeter Futaki had diplomatic missions in Italy (a mission in Naples for helping prince András, the son of queen Erzsébet) and in Wallachia, where he tried to facilitate the peace in secular and ecclesiastic way between the king of Hungary and the vaivode Nicolae Alexandru. Lajos the Great also designated prelates from the families which he helped (Bebek, Cudar, Deméndi). During his expeditions in Naples, the Pope was mostly involved in designating the bishops, but owing to Demeter Futaki's long period of episcopate, this case was not noticed in Oradea. After the end of the conflict, the principle of tacit consent was valid again (the pope designated the king's candidates). King Lajos designated bishops who had university studies abroad at the office of his royal court or those who had diplomatic missions. Imre Cudar is the best example in this case because he was sent in France for celebrate a marriage. The king's doctor, in the person of László Deméndi, also became a bishop. The king's doctor, in the person of László Deméndi, also became a bishop. Gregory XI, the last pope of Avignon (1370-1378), did not wait for the king's proposals for the allocation of episcopal seats, which generated conflicts. The best example in this sense is that of the bishop of Oradea, Imre Cudar, who obtained the episcopal title in Avignon. The king did not allow the bishop of Oradea to occupy his dignity, but eventually gave in to the insistence of his mother and the pope. The battle for the

throne between Ladislaus of Naples and Sigismund divided the Episcopal corps in Hungary. János Cudar has always been a follower of Sigismund.

The bishops sometimes supported the kings of Hungary, sometimes opposed them. In the Pest diet of 1298, Imre, the bishop of Oradea, recognized Andrew III as the legitimate king against the candidate of the pope and the archbishop of Strigoni, Gergely Bicskei. After the extinction of the Arpadian dynasty, probably following the archbishop of Kalocsa (whose authority extended to Oradea), he initially supported the Czech Wenceslas in the fight for the throne, but later, seeing the call of Cardinal Boccasini and the passage of the barons to the other camp, he also became a supporter of Carol Robert. The bishops of Oradea acted twice against Carol Robert in defense of their rights and that of the entire church in Hungary. In the time of Louis the Great there were no open conflicts. In 1318 Bishop Ivánka, in his capacity as subordinate of the Archbishop of Kalocsa, joined the pact initiated by the two archbishops of Hungary and directed against the king. The opposition bore fruit, as the bishops managed to obtain relief from customs and a decree forbidding the laity from occupying ecclesiastical possessions and tithes. In 1338 the prelates of Hungary addressed Pope Benedict XII directly, accusing the king, among other things, that after the death of the prelates and during the holidays he would occupy the episcopal revenues and give them to his lay supporters; that he would appoint successors to various ecclesiastical dignities before they became vacant; that the new bishop would have appointed the king's man; that the king would grant his rights of patronage, that he would burden the prelates with military services and taxes; that the bishops would have no say in the royal council. The indictment was full of exaggerations, and the prelates of Hungary were unaware of the tacit agreement between the king and the pope that the king presented a candidate for the diocese, and the pope strengthened him, and both authorities voluntarily prevented the election. The Bishop of Oradea did not join the accusers because of any personal injury. Unlike that of 1318, this approach of the prelates had no result.

The frequency of royal visits to Oradea can be an indicator of the relationship between monarchs and bishops in Oradea. King Carol Robert made the most visits to Oradea (9) during Ivánka's episcopate. He visited the city not only to reach the tomb of St. Ladislaus, but also because Ivánka was the godfather and tutor of King Carol's illegitimate son, named Coloman. Possessions, incomes, privileges obtained from the king may indicate how the court rewarded certain bishops for their services to secular power. We can think of the measure of Louis the

Great in 1342, which strengthened the privilege of the episcopate and chapter of Oradea, according to which two thirds of the customs of villages and fairs in Bihor, Zarand and Békés counties were given to the church in Oradea.

2. The pontifical sovereigns used their right of *reservatio* (to appoint bishops or members of the chapter) in the case of the diocese of Oradea starting with the pontificate of Clement VI (from the mid-1340s). This right has its origins in the decrees of Pope John XXII in 1325. An example of this is the fact that the pope reserved the right to appoint Demeter Futaki, the provost of Buda, as bishop. The decision had to be taken by the king, the archbishop of Kalocsa, the chapter of Oradea and the city of Oradea. However, in the case of the bishops, the practice of reservations did not work, because no one could take office without the king's consent. The popes of Avignon had a harder word to say in the appointment of the members of the chapter of Oradea, in which they were able to impose their own people. In the time of Bishop Demeter Futaki, Pope Clement VI (1342–1352) reserved in record number for twenty-three persons canonized in the Oradea chapter, some of whom already had dignity and a prebend in another chapter. In the chapter from Oradea have already appeared the pope's people, people hunted from abroad (eg. Cardinal Bertrand as prefect of Oradea; Boniohannes de Campello Firmanus, the chaplain of Pope Clement VI as canon of Oradea; Ladislaus de Eugubio the queen's doctor as canon of Oradea). However, the direct involvement of the pope in the appointments of canons from Oradea was not a common practice (John XXII - 9 appointments, Innocent VI - 6 appointments, Urban V - 2 appointments, Gregory IX - 2 appointments).

It also happened that the pope listened to the supplication of the bishop of Oradea, who, thus, managed to impose his own candidates in the dignities of Oradea. We have also known since the time of Demeter Futaki about requesting privileges from the sovereign pontiff. Such privileges were: the election of the confessor, the celebration of private liturgies, the legal protection of the Holy See, the hiring of notaries public, the acquittal of sins, indulgences (through pilgrimages to the Holy Land), the right to draw up a will. The bishop had to pay two kinds of taxes, one of which was the papal tithe, and the other, called *servitium*, had to be paid at the time of appointment. During the period of the collection of papal tithes, between 1332 and 1337, the bishop paid 100 marks, so his annual income can be estimated at 1000 marks (3500 florins). With this amount, Oradea occupied only the 7th place in the hierarchy of Hungarian episcopacies. The fact that the records of papal tithes do not show a real picture of the

episcopate's wealth is demonstrated by the *servitia* paid by each bishop. In all the cases from the 14th century, the bishops of Oradea paid 2000 florins each, so their income must have been much higher, about 6000 florins. With this amount they were ranked 4th in the ecclesiastical hierarchy in Hungary, being surpassed only by the two archbishops and the bishops of Pécs. The relationship between the bishop of Oradea and the papal envoys was characterized by collaboration. Cardinals Bocassini and Gentilis urged them, they even forced the bishop of Oradea and his confreres to support Carol Robert, but, instead, they raised their voices against the occupation of ecclesiastical possessions.

3. The Bishop of Oradea had cordial or hostile relations with the other bishops. Mutual support among members of the Hungarian episcopal body manifested itself in 1318 and 1338, in actions against the king's ecclesiastical policy. Bishop Imre acted against the oligarch Máté Csák, who destroyed the possessions of the Archdiocese of Strigoni. On other occasions, he gained royal support for other bishops, for example when the bishops of Veszprém and Nitra gained control of one county (becoming Veszprém and Nitra counties, respectively). The bishops of Oradea also brought lawsuits against the prelates of other dioceses. For example, Imre Cudar had a lawsuit against the bishop of Transylvania and that of Eger for the fortress of Medieșul Aurit, the jurisdiction over the villages in its domain and for the tithes of the parishes in the area (1377). The Bishop of Oradea could be asked to investigate disputes between other dioceses. One such example was the dispute between the bishop of Transylvania and that of Eger for Maramureș, in which the sentence was given by Bishop Imre (1299). Most of the time, the bishop of Oradea was asked to get involved in the processes involving the diocese of Transylvania (for example, resolving the conflict between the voivode and the bishop of Transylvania). There were also situations in which the bishop of Oradea was asked to investigate accusations regarding people from other dioceses. András Bátori had to check the accounts of the vicar of the bishop of Cenat, accused of stealing from his employer, because the accused, as archdeacon of Békés, also belonged to the diocese of Oradea. The bishops of Oradea were on several occasions, representatives of other ecclesiastical institutions in lawsuits: András Bátori of Eger, Demeter Futaki of the Transylvanian chapter and the Cistercian province of Hungary. Prelates could participate in the ordination of their confreres to the episcopate. Thus, Bishop Ivánka participated in the ordination of Csanád Telegdi, a native of the diocese of Oradea, as bishop of Eger. Demeter Futaki received from the pope the right to hand over the *pallium* to the

Archbishop of Kalocsa, Miklós Keszei. This fact expresses the belonging of the diocese of Oradea to the jurisdiction of the archbishopric of Kalocsa.

4. In the Arpadian era, the cathedral chapter could still exercise its right to elect a bishop (*electio canonica*). From the 1320s, with the consolidation of Angevin power, this right disappeared, given that both the king and the pope had an interest in this regard. However, according to the statutes of 1374, the chapter was still able to elect Imre, Ivánka and András Bátori as bishops (Imre being a lecturer, Ivánka a preposition, and András a cantor). In the latter case, the election was more of a formality, as the king appointed a person from his entourage as bishop (royal chaplain, Óbuda prefect, diplomat). The canons of the cathedral were, at least in part, under the spiritual authority of the bishop. The capitular statutes did not give the latter the possibility to get involved in matters related to the chapter, to judge the processes of the canons, because they fell within the attributions of the prefect at the head of the chapter. The canons, like the entire diocesan clergy, took an oath of faith and obedience before the bishop at the beginning of the office. The bishop could introduce reforms in the structure of the chapter and could sanction in various ways the canons who opposed them. This happened in the drafting of the statutes, moreover, Domokos Bebek himself established sanctions for prebendaries, choir priests, masters of altars and chapels, in connection with their service in the church. There could be both harmony and conflict between the bishop of Oradea and the cathedral chapter. The statutes drafted by the members of the cathedral chapter of Oradea offer precisely the possibility to research these relations. Bishop Imre can be considered an example of good relations with the chapter, he gave the chapter a third of the revenues of the silver mines in Beiuș. It seems that the relationship began to deteriorate from the time of András Bátori. The statutes show that Bátori disregarded the rights of the chapter, but later recognized them. Demeter Futaki attracted the most antipathy from the chapter, he squandered the rights of the chapter, taking a quarter of the tithe, customs, the right to constitute the lower and middle court in Oradea, in addition, he alienated some of the possessions and lands. It is not certain that the deprivation of the chapter of some income was motivated by the desire for personal enrichment (as the chapter assumed), but rather by the high expenses involved in the construction of the cathedral. Demeter Futaki's perception was also affected by the fact that his conflict with Fülöp Kistárkányi, the prefect of Oradea, intensified to such an extent that the bishop deprived him of the benefit, which led to a

long process. The conflict between the chapter and the episcopate was resolved by Domokos Bebek, who restored certain rights to the chapter.

5. During the episcopate of Ivánka, in 1326, the first mention of the Romanians from the south of Bihar appears, at that time the Romanian voivode Negul took possession of Hodoş. Bishop Demeter Futaki placed Romanians on his desolated domains by the plague. From 1349 we know that Peter (son of Stanislaus), the county of the village of Vintere (therefore, also had judicial prerogatives), obtained a privilege, regarding the right to keep a Romanian priest, exempt from the *collecta* (tax) due to the bishop (this was also confirmed by János Cudar in 1386). The settlement of the Romanians in greater numbers began in the years 1340-1350. At the next level, in 1366, the bishop rewarded the services of Bâlc and Bociu, sons of Ivan, by granting the noble status. King Louis renounced his father's tolerant policy towards the Romanians, by his decree of 1366 he no longer granted principalities or noble status to persons of the Orthodox faith unless they converted to Catholicism. But the Romanian nobles did not come out of the authority of the bishop of Oradea either. The possessions of the ennobled Romanian voivodes (whom the free Romanians until then became their serfs) remained parts of the bishop's domain system, their trials were judged by the bishop's castellan. In 1374 Domokos Bebek, and in 1378 László Deméncsi allowed two Romanian voivodes (Nicolae, son of Vâlcan and Mihail, son of Petru), to place other Romanians within the boundaries of the Bonafalva, Toplica and Keresztényfalva possessions, which shows the increase of the growth trend of the population. Demeter Futaki negotiated several times with Nicolae Alexandru, the voivode of Wallachia. It is possible that he obtained the conversion of the voivode from the Orthodox to the Catholic faith, namely the marriage between László Oppedini, the palatine of Hungary, and the daughter of Nicolae Alexandru in 1356.

During the episcopate of Demeter Futaki, the tendency to convert schismatics (eg. Serbs, Romanians), Cumans, Philistines (Iasi), Tatars, pagans (Lithuanians) and other unbelievers was accentuated. In 1351 King Louis the Great asked the pope, following the conversion of the aforementioned peoples, in 1351, Louis the Great asked the pope to build and equip churches, whose leadership he intended to entrust to the Archdiocese of Kalocsa and other ecclesiastical institutions in the region. The pace of conversion was heightened by the promise of a tithe exemption and the request for thirst. Sometimes, however, the conversion could only be done by force, in 1352 Clement VI offered the entire papal tithe of the country for the war

against the Tartars and schismatics. Bishop Demeter Futaki himself accompanied the king in the campaign against the Tartars in 1354.

The bishops of Oradea from the Angevin period were primarily concerned with the renovation of the cathedral of Oradea and the spread of the cult of St. Ladislaus. In the time of András Bátori, the reconstruction of the western façade was carried out and the extension works of the choir were started, while Demeter Futaki completed the construction of the choir and built the series of chapels in the north. Futaki also strengthened the cult of the holy kings of Hungary (Saint Stephen, Saint Emeric and Saint Ladislaus), by making statues of them in Oradea.

My personal contribution consists in correcting, completing, updating the data related to Vince Bunyitay's monograph on the medieval history of the episcopate of Oradea, given that over 100 years have passed since the writing of this paper. Currently there are many new sources, editions of sources, works in the field of auxiliary sciences that make possible a more detailed reconstruction of episcopal biographies. The monographs of the bishops and the syntheses referring to the medieval prelates, mentioned in the introduction, made possible a new approach, of sociological type, which represents, without a doubt, a progress towards the sequence of data of Bunyitay. I compared the activity of the prelates of Oradea, I researched their connections with kings, popes, other bishops, with the chapter from Oradea, with people of another nationality and denomination, something that has not been done so far. The next step of the research will be to make an archontology of the chapter from the Arpadian era until 1440 (Ilona Kristóf made a database from this year until the end of the Middle Ages), according to the principles developed by Norbert C. Tóth. Unfortunately, there is not so much data on the members of the chapter, and because the canons are mentioned only by first name, their identification is extremely difficult. Therefore, their biographies can no longer be reconstructed.

PRIMARY SOURCES AND BIBLIOGRAPHY

Primary sources

AO = Nagy Imre – Tasnádi Nagy Gyula (szerk.): *Anjoukori okmánytár. Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis*. I–VII. Budapest, 1878–1920.

AOkI = Kristó Gyula et al. (szerk.): *Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia, 1301–1387*. I–XLIX. Budapest–Szeged, 1990–2019.

Arch. 1000–1301. = Zsoldos Attila: *Magyarország világi archontológiája 1000–1301*. História Könyvtár. Kronológiák, adattárak 11. Budapest, 2011.

Arch. 1301–1457. = Engel Pál: *Magyarország világi archontológiája 1301–1457*. Budapest, 2001. CD-ROM.

Arhiva medievală a României (www.arhivamedievala.ro)

Áldásy = Áldásy Antal: Regesták a vatikáni levéltárból. II–III. közl. In: *Magyar Történelmi Tár* 18/3 (1895).

ÁMTF = Györffy György: *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza*. I–IV. Budapest, 1963–1998.

ÁÚO = Wenzel Gusztáv (szerk.): *Árpádkori új okmánytár*. I–XII. Pest-Budapest, 1860–1874.

Bakács István: *Iratok Pest megye történetéhez 1002–1437. Oklevélregeszták 1002–1437*. Pest Megye Múltjából 5. Budapest, 1982.

Balogh István: A Báthori család négy oklevele. In: *Szabolcs-Szatmár-Beregi levéltári évkönyv* 13. Nyíregyháza, 1999.

Bánffy = *Oklevéltár a Tomaj nemzetségbeli losonczi Bánffy család történetéhez* I–II. Szerk. Varjú Elemer, Iványi Béla. Budapest, 1908–1928.

Beke Antal: A gyulafehérvári káptalan levéltára. I. közl. In: *Magyar Történelmi Tár* 3/12. (1889).

B. Halász Éva – Piti Ferenc: *Az Erdődy család bécsi levéltárának középkori oklevélregesztái 1001–1387*. Budapest–Szeged, 2019.

Bonfini, Antonio: *A magyar történelem tizedei*. Budapest, 1995.

Bossányi = Bossányi Árpád: *Regesta supplicationum* I–II. 1342–1394. Bp., 1916–1918.

Bónis György: *Szentszéki regeszták. Iratok az egyházi bíraskodás történetéhez a középkori Magyarországon*. A szerző hátrahagyott kéziratát gondozta és szerkesztette: Balogh Elemér. Szeged, 1997.

Brandl, Vincenc: *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae*. IX. Brno, 1875. 233.

Cameralia = *Cameralia documenta pontificia de Regnis Sacrae Coronae Hungariae (1297–1536)* I–II. Feltárta, szerk. es közreadja †Lukcsics Jozsef, Tusor Péter, Fedeles Tamás. Szerkesztőtárs: Nemes Gabor. (Collectanea Vaticana Hungariae I/9–10.) Budapest–Róma, 2014.

Corpus Juris Hungarici. Millenniumi emlékkiadás. Szerk.: Márkus Dezső. I. köt. 1000–1526. évi törvénycikkek. Budapest, 1899.

Csánki = Csánki Dezső: *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*. I–III., V. Bp., 1890–1913. – A kapcsolódó Helynévmutató kötetet lásd: *Helynévmutató Csánki Dezső történelmi földrajzához*. Összeállította Ördög Ferenc. Budapest, 2002. – A kapcsolódó Családnévmutató kötetet lásd: *Családnévmutató Csánki Dezső történelmi földrajzához*. Összeállította Ördög Ferenc, Ollé Viktoria, Széchenyi Magdolna. Nagykanizsa–Budapest, 2018.

C. Tóth Norbert: Az egri káptalan archontológiája 1387–1526. In: *Turul* 88 (2015).

C. Tóth Norbert: *A székes- és társaskáptalanok prépostjainak archontológiája 1387–1437*. Subsidia ad histogram medii aevii Hungarie inquirendam 4. Budapest, 2013.

C. Tóth Norbert: *A leleszi konvent Statutoriae sorozatának 1387–1410 közötti oklevelei*. Nyíregyháza, 2006.

C. Tóth Norbert: *Magyarország késő-középkori főpapi archontológiája*. Győr, 2017.

C. Tóth Norbert: *Az esztergomi székes- és társaskáptalanok archontológiája 1100–1543*. Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam 9. Budapest, 2019.

C. Tóth Norbert: *A kalocsai-bácsi főegyház káptalanjainak középkori archontológiája*. Kalocsa, 2019.

Cselebi, Evlia: *Török világutazó magyarországi utazása 1660–1664*. Budapest, 1904.

DAP = Gyéressy Béla Ágoston – Hervay Ferenc Levente: *Documenta Artis Paulinorum. A magyar rendtartomány monostorai*. I-III. Budapest 1975–1978.

DIR C. Trans = *Documente privind istoria României. C. Transilvania*. Veacul XI, XII. și XIII. Vol. I (1075–1250). Bukarest, 1951.; Veacul XIII. Vol. II. (1251–1300). Bukarest, 1952.; Veacul XIV. Vol. I. (1301–1320). Bukarest, 1953.; Veacul XIV. Vol. II. (1321–1330). Bukarest, 1953.; Veacul XIV. Vol. III. (1331–1340). Bukarest, 1954.; Veacul XIV. Vol. IV. (1341–1350). Bukarest, 1955.

Długossii, Joannis: *Historiae Polonicae*. III.

Documenta Valachorum = Fekete Nagy Antal – Makkai László: *Documenta historiam Valachorum in Hungaria illustrantia usque ad annum 1400 p. Christum*. Budapest, 1941.

DRH C. Trans = *Documenta Romaniae Historica. C. Transilvania*, Vol. X (1351-1355), ed. S. Belu, I. Dani, A. Răduțiu, V. Pervain, K. Gundisch. Bukarest, 1977.; Vol. XI (1356-1360), ed. I. Dani, A. Răduțiu, V. Pervain, K. Gundisch, S. Belu. Bukarest, 1981.; Vol. XII (1361-1365), ed. A. Răduțiu, V. Pervain, S. Belu, I. Dani, M. Wolf. Bukarest, 1985; Vol. XIII (1366-1370), ed. I. Dani, K. Gundisch, V. Pervain, A. Răduțiu, A. Rusu, S. Andea. București, 1994.; Vol. XIV. (1371-1375), ed. A. Răduțiu, V. Pervain, S. Andea, L. Gross. București, 2002.; Vol. XV. (1376-1380), ed. S. Andea, L. Gross, V. Pervain, A. Dincă. București, 2006.; Vol. XVI. (1381-1385), ed. S. Andea, L. Gross, A. Dincă. București, 2014.

DRH D. Relații = *Relații între țările române*. Vol. I (1222–1456), ed. Ș. Pascu, C. Chiodaru, K. Gundisch, D. Mioc, V. Pervain. București, 1977.

EOkm = *Erdélyi Okmánytár. Oklevelek, levelek és más írásos emlékek Erdély történetéhez*. *Codex diplomaticus Transsylvaniae. Diplomata, epistolae et alia instrumenta*

litteraria res Transsylvanas illustrantia. I. (1023–1300). Bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel regesztákban közzéteszi Jakó Zsigmond. Budapest, 1997; II. (1301–1339). Jegyzetekkel regesztákban közzéteszi Jakó Zsigmond. Budapest, 2004; III. (1340–1359). Regesztákban jegyzetekkel közzéteszi Hegyi Géza és W. Kovács András közreműködésével Jakó Zsigmond. Budapest, 2008.; IV. (1360–1371). Jakó Zsigmond kéziratát szerkesztette és kiegészítette Hegyi Géza W. Kovács András. Budapest, 2014.

Engel Pál – C. Tóth Norbert: *Itineraria regum et reginarum 1382–1438. Királyok és királynék itineráriumai (1382–1438).* Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam 1. Budapest 2005.

Eubel, Konrad: *Bullarium Franciscanum.* VI. Róma, 1906.

Fejér = *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis.* Tom. I–XI. Cura et studio Georgii Fejer. Budae, 1829–1844.

Fekete Nagy Antal: *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában.* IV. Trencsén. Budapest, 1941. CD-ROM.

Fraknói Vilmos: Oklevelek a pápai levéltárakból. In: *MagyarTörténelmi Tár* 15/3 (1892).

Fraknói Vilmos: *Oklevéltár a magyar királyi kegyuri jog történetéhez.* Budapest, 1899.

F. Romhányi Beatrix (Főszerk.): *Kolostorok és társaskáptalanok a középkori Magyarországon* (2., javított kiadás). Budapest, 2008. CD-ROM.

Gen. 1301–1457 = Engel Pál: *Középkori Magyar genealógia 1301–1457.* Budapest, 2001. CD-ROM.

Gyöngyösi Gergely: *Arcok a magyar középkorból.* Ford.: Árva Vince, Csanád Béla, Csonka Ferenc. Budapest, 1983.

Gutheil Jenő: *Az Árpád-kori Veszprém.* Veszprém, 1977.

Haraszti Szabó Péter – Kelényi Borbála – Szögi László: *Magyarországi diákok a prágai és a krakkói egyetemeken (1348-1525).* Magyarországi diákok a középkori egyetemeken 2. I–II. Budapest, 2016–2017.

Hayez, Anne-Marie: *Lettres communes de Grégoire XI (1370-1378)*. 3 vols. Paris, 1992-1993.

Hazai okm. = *Hazai okmánytár. Codex diplomaticus patrius*. I–VIII. Győr-Budapest, 1865–1891.

Házi Jenő: *Sopron szabad királyi város története*. I. rész 1-7., II. rész 1-6. Sopron, 1921-1943.

HC = *Hierarchia catholica medii et recentioris aevi sive summorum pontificum, s. R. e. cardinalium, ecclesiarum antistitum series, ... e documentis tabularii praesertim Vaticani collecta, digesta, edita per Conradum Eubel*. Tom. I–III. Monasterii, 1913–1923.

Hegyi Géza: *Az erdélyi káptalan archontológiája az Árpád- és Anjou-korban (1199-1387)*. In: *Turul* 92/2 (2019).

Heltai Gáspár: *Chronica a magyaroknac dolgairól*. Pest, 1854.

Horváth Mihály: *Magyar Regesták a bécsi cs. Levéltárból 1118–1605*. In: *Magyar Történelmi Tár* 9 (1861).

Horváth Richárd: *Győr megye hatóságának oklevelei (1328-1525)*. Győr, 2005.

Hurmuzaki = *Documente privitoare la Istoria Românilor culese de Eudoxiu de Hurmuzaki*. I–XXI. Supl. I–II. București, 1887–1942.

Iványi Béla: *Eperjes szabad város levéltára*. I. Szeged, 1931.

Jakab Elek: *Oklevéltár Kolozsvár története első kötetéhez*. Buda, 1870.

Jakó Zsigmond: *Bihar megye a török pusztítás előtt*. Budapest, 1940.

Jakó Zsigmond: *A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei* I. (1289–1484). Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 17. Budapest, 1990.

Janus Pannonius összes munkái. Közrebocsátja V. Kovács Sándor. Budapest, 1987.

Johannes de Thurocz: *Chronica Hungarorum*. I. Textus. Ed. Elisabeth Galántai – Julius Kristó. Bibliotheca Scriptorum Medii Recentisque Aevorum. Ser. Nova VIII. Budapestini, 1985.

Joannis de Czarnkow: Chronicon Polonorum. In: *Monumenta Poloniae Historica*. Ed.: August Bielowski. Tom. II. Lwów, 1852.

Karácsonyi János: *A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig*. I–III. Budapest, 1900–1904.

Karácsonyi János: *A hamis, hibáskeltű és keltezetlen oklevelek jegyzéke 1400-ig: A Történelmi Tár 1908 évi számában megjelent "pótlások ..." -kal kiegészítve*. A kötetet írta és az előszót szerkesztette Koszta László. Szeged, 1988.

Kállay = *A nagykállói Kállay-család levéltára. Az oklevelek és egyéb iratok kivonatai* I–II. (A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság kiadványai 1–2.) Budapest, 1943.

Károlyi = *Codex diplomaticus comitum Károlyi de Nagy-Károly*. *A nagykárolyi gróf Károly-család oklevéltára* I–V. S. a. r. Géresi Kálmán. Budapest, 1882–1897.

Kelényi Borbála – Haraszi Szabó Péter: *Magyarországi diákok francia, angol, itáliai és német egyetemeken a középkorban (1100-1526)*. Magyarországi diákok a középkori egyetemeken 3. Budapest, 2019.

KMTL = Kristó Gyula (Főszerk.), Engel Pál és Makk Ferenc (Szerk.): *Korai magyar történelmi lexikon. (9–14. század)*. Budapest, 1994.

Kolozsvári Állami Levéltár (Arhivele Naționale ale României – Cluj).

Kubinyi Ferencz: *Oklevelek hontvármegyei magán-levéltárakból*. Diplomatarium Hontense. I. Budapest, 1888.

Laurent, Marie-Hyacinthe et autres (Ed.): *Lettres communes de Urbain V (1362-1370)*. 13 vols. Paris, 1954-1989.

Magyar Simplicissimus (Szerk.: Turóczi-Trostler József). Budapest, 1956.

Makkai László – Mezey László: *Árpád-kori és Anjou-kori levelek (XI-XIV). század*. Budapest, 1960.

Marczali Henrik: *Enchiridion fontium historiae Hungarorum. A magyar történet kútjöveinek kézikönyve*. Budapest, 1902.

MES = *Monumenta ecclesiae Strigoniensis* I–III. Collegit et edidit Ferdinandus Knauz, Ludovicus Crescens Dedek. Strigonii, 1874–1924. – IV. Ad edendum praeparaverunt

Gabriel Dreska, Geysa Erszegi, Andreas Hegedűs, Tiburcius Neumann, Cornelius Szovak, Stephanus Tringli. Strigonii–Budapestini, 1999.

MNL OL DL DF = *Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatikai Levéltár, illetve Diplomatikai Fényképgyűjtemény.*

<https://www.monasterium.net/mom/home> – Virtuális levéltár

Moines Bénédictines: *Regestum Clementis Papae V (1305–1314)*. 8 vols. Romae, 1885.

Mollat, Guillame (Ed.): *Lettres communes de Jean XXII (1316–1334)*. 16 vols. Paris, 1904–1947.

Mon. Vat. Hun. = *Monumenta Vaticana historiam regni Hungariae illustrantia*. – I/1. Rationes collectorum pontificorum in Hungaria. 1281–1375. – I/2. Acta legationis cardinalis Gentilis 1307–1311. – I/3–4. Bullae Bonifacii IX. P. M. 1389–1396, 1396–1404. – I/5. Liber confraternitatis Sancti spiritus de Urbe, 1446–1523.

Mon. Vespr. = *Monumenta Romana episcopatus Vesprimiensis. A veszprémi püspökség római oklevéltára I–IV*. Közrebocsátja a Római Magyar Történeti Intézet. Budapest, 1896–1908. CD-ROM.

Mon. Vat. Slov. III/2. = *Monumenta Vaticana Slovacie*. Tomus III. Registra Vaticana ex actis Clementis papae VI. res gestas Slovacas illustrantia. Vol. 2. (1342-1352) Ad edendum praeparavit Milos Marek. Trnavae- Romae, 2010.

Nagy Balázs (ford.): *IV. Károly császár önéletrajza*. Budapest, 2010.

Nagyváradi Állami Levéltár (Direcția Județeană Bihor a Arhivelor Naționale)

Oláh Miklós: *Hungaria*. Budapest, 1985.

RA = *Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica. Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke*. I–II. Szerk. Szentpetery Imre – Borsa Ivan. (A Magyar Országos Levéltár kiadványai II. Forraskiadványok 9., 13.) Bp., 1923–1987.

Rábik, Reg. Suppl. = *Monumenta Vaticana Slovaciae II. Registra supplicationum ex actis pontificum Romanorum res gestas Slovacas illustrantia*. Volumen 1. (1342-1415) Ad edendum praeparavit Vladimír Rábik. Trnavae- Romae, 2009.

Reg. Slov. = Vincent Sedlák: *Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae*. I—II. Bratislava, 1980–1987.

Schedius Lajos: *Zeitschrift von und für Ungarn*. V. Pest, 1804.

Schematismus Historicus Venerabilis Cleri Dioecesis Magno-Varadiensis Latinorum. Reprint. Nagyvárad, 2010.

Schematismus Strigoniensis. Az esztergomi főegyházmegye névtára és évkönyve. Esztergom, 1982.

Slovenský národný archív

Smičiklas = *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae* I–XV. Collegit et digessit Tade Smičiklas. Zagrabiae, 1904–1934.

SRH = *Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum*. Ed. Emericus Szentpétery. Az utószót és bibliográfiát összeállította, valamint a Függelékben közölt írásokat az 1. kiadás anyagához illesztette és gondozta Szovák Kornél és Veszprémy László. Budapest, 1937-1938 [Reprint: 1999].

Štátny archív v Prešove, Špecializované pracovisko Spišský archív v Levoči

Szabó Károly (közli): Az erdélyi muzeum oklevelei. In: *Magyar Történelmi Tár* 3/12 (1889).

Szalárdi János: *Siralmas Magyar Krónikája* (Kiadta: Szakály Ferenc). Budapest, 1980.

Szamosközy István: *Erdély története (1598-1599, 1603)*. Budapest, 1981.

Székely okl. = Szabó Károly – Szádeczky Lajos – Barabás Samu: *Székely oklevéltár* I–VIII. Kolozsvár – Budapest. 1872–1934.

Statutumok = *A váradi káptalan legrégebbi statutumai*. Közreadja: Bunyitay Vince. Nagyvárad, 1886.

Szovák Kornél – Veszprémy László (Szerk.): *Képes krónika. Millenniumi magyar történelem – Források*. Budapest, 2004.

Tăutu, Aloysius L. (Ed.): Fontes. Series III. Volumen IX. *Acta Clementis papae VI (1342–1352)*. Vatican, 1960.

Tăutu, Aloysius L. (Ed.): Fontes. Series III. Volumen XII. *Acta Gregorii Papae XI (1370–1378)*. Vatican, 1966.

Theiner = *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia maximam partem nondum edita ex tabulariis Vaticanis deprompta*, collecta ac serie chronologica disposita ab Augustino Theiner. Tom. I–II. Romae, 1859–1860.

Thuróczy János - Rogerius mester: *A magyarok krónikája - Siralmas ének. Millenniumi magyar történelem – Források*. Budapest, 2001.

UGDS = *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*. Bd. I–VII. Von Franz Zimmermann, Carl Werner, Georg Müller, Gustav Gündisch, Herta Gündisch, Konrad G. Gündisch, Gernot Nussbacher. Hermannstadt, 1892–1991.

Vásárhelyi Judit (Szerk.): *Szenczi Molnár Albert válogatott művei*. Budapest, 1976.

Veress Endre: *Olasz egyetemeken járt magyarországi tanulók anyakönyve és iratai (1221–1864)*. Budapest, 1941.

Veszpr. Reg. = Kumorovitz L. Bernát: *Veszprémi regeszták (1301–1387)*. Magyar Országos Levéltár kiadványai, II. Forráskiadványok 2. Budapest, 1953.

Vidal, Jean-Marie (Ed.): *Lettres communes de Benoît XII (1334-1342)*. 3 vols. Paris, 1903-1911.

Wenzel, Dipl. Eml. = Wenzel Gusztáv: *Magyar diplomáciai emlékek az Anjoukorból. Acta extera Andegavensia*. I–III. Budapest, 1874–1876.

Zichy = *Codex diplomaticus domus senioris comitum Zichy de Zich et Vásonkeö. A zichi és vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára*. I–XII. Szerk. NagyImre, Nagy Ivan, Veghely Dezső, Kammerer Ernő, Dőry Ferenc es Lukcsics Pal. Budapest, 1871–1931.

ZsO = *Zsigmondkori oklevéltár*. I–XIII. (1387–1426) Összeállította Mályusz Elemér, Borsa Iván, C. Tóth Norbert, Neumann Tibor, Lakatos Balint, Mikó Gabor. (A Magyar Országos Levéltár

kiadványai II. Forraskiadványok 1., 3–4., 22., 25., 27., 32., 37., 39., 41., 43., 49., 52. és 55.)
Budapest, 1951–2017.

Bibliography

Adriányi Gábor: *Geshichte der katolischen Kirche in Ungarn*. Böhlau, Köln–Weimar–Wien, 2004.

Almási Tibor: Záh Felicián ítéletlevele. In: *Aetas* 15/1-2 (2000).

Áldásy Antal: *A nyugati nagy egyházszakadás története VI. Orbán haláláig 1378-1389*. Budapest, 1896.

Bakács István: *Hont vármegye Mohács előtt*. Budapest, 1971.

Balogh István: *Debrecen*. Budapest, 1958.

Balogh Jolán: *Márton és György kolozsvári szobrászok*. I–II. közlemény. Kolozsvár, 1934.

Balogh Jolán: *Varadinum – Várad vára*. Művészettörténeti Füzetek 13/1–2. Budapest, 1982.

Batelja, Juraj – Dobronić, Lelja – Kolarić, Juraj: *Zagrebački biskupi i nadbiskupi*. Zagreb, 1995.

Batthyány Ignác (Szerk.): *Acta et scripta s. Gerardi cum serie episcoporum Chanadiensium*. Gyulafehérvár, 1790.

Bálint István János (Válogatta és szerkesztette): *Boldog Várad*. Budapest, 1992.

Bálint Sándor – Barna Gábor: *Búcsújáró magyarok*. Budapest, 1994.

Bálint Sándor: *Ünnepi kalendárium*. I–II. Budapest, 1998.

Bánk József (Szerk.): *Győregyházmegyei almanach / Schematismus Dioecesis Jauriensis*. Győr, 1968.

Bánk József (Szerk.): *Váci egyházmegyei almanach*. I. Vác, 1970.

Bánóczy József: *Szent László lovasszobra Nagyváradon*. Különnyomat az Alexander-Emlékkönyvből. Budapest, é. n.

Bárány Attila: Magyarország és a kései kereszties hadjáratok. In: *Magyarország és a kereszties háborúk. Lovagrendek és emlékeik*. Szerk.: Laszlovszky József – Majorossy Judit – Zsengellér József. Gödöllő, 2006.

Bárány Attila: Debreceni Dózsa küzdelme a bihari oligarchákkal. In: Bárány Attila – Papp Klára – Szálkai Tamás (szerk.): *Debrecen város 650 éves*. Debrecen, 2011.

Beke Margit (Szerk.): *Esztergomi érsekek 1000–2003*. Budapest, 2003.

Bertényi Iván: *Magyarország az Anjouk korában*. Budapest, 1987.

Bertényi Iván: *Nagy Lajos király*. Budapest, 1989.

Bertényi Iván: *A tizennegyedik század története*. Budapest, 2000.

Békefi Remig: *A káptalani iskolák története Magyarországon 1540-ig*. Budapest, 1910.

Bélfenyéri Tamás-János: Fehér barátok a középkori Magyarországon. A váradkápólnai vikariátus és perjelségei (2). In: *Keresztény Szó* 26/10 (2015).

Bélfenyéri Tamás: A fugyivásárhelyi Szent Jeromos pálos monostor. In: *Keresztény Szó* 27/1 (2016).

Bélfenyéri Tamás: *A váradi püspökség koldulórendi kolostorai a középkorban*. Partiumi füzetek 84. Nagyvárad, 2016.

Bélfenyéri Tamás: Bátori András, az utolsó káptalan által megválasztott váradi püspök (1329–1345). In: Fábíán Laura, Uhrin Dorottya, Farkas Csaba, Ribi András (Szerk.): *Micae mediaevales VI. Fiatal történészek dolgozatai a középkori Magyarországról és Európáról*. Budapest, 2017.

Bélfenyéri Tamás: „Vir vite laudabilis”. I. Imre (1297–1317), az utolsó Árpád-kori váradi püspök. In: Tötös Áron (Szerk.): *Fejezetek Erdély történetéről. Studia Historica Transylvanienia I*. Nagyvárad, 2018.

Bélfenyéri Tamás: Dumitru Futaki (1345-1372), episcopul „Iacom”-? Demetrius, Dei et Apostolice Sedis gratia, episcopus ecclesie Waradiensis. In: *Anuar Acta Musei Varadiensis*. Oradea, 2018.

Bélfenyéri Tamás: Várad egyházi társadalma Károly Róbert korában a pápai tiizedszedők számadásai tükrében. In: Fedeles Tamás – Hunyadi Zsolt (Szerk.): *Szent Márton és Benedek nyomában. Tanulmányok Koszta László emlékére*. Fontes et Libri 3. Szeged–Debrecen, 2019.

Blazovich László – Géczi Lajos: *A Telegdiek pere 1568-1572*. Dél-Alföldi évszázadok 6. Szeged, 1995.

Blazovich László: A tárcafüi főesperesség megszervezése. In: *Demográfia, jog és történelem. Válogatott tanulmányok*. (Szerk. Antal Tamás). Dél-Alföldi évszázadok 31. Szeged, 2013.

Bodor Imre, Fügedi Erik, Takács Imre: *A középkori Magyarország főpapi pecsétjei a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportjának pecsétmátsolat-gyűjteménye alapján*. Budapest, 1984.

Borcea, Liviu: *Bihar medieval: oameni, aşezări, instituții*. Oradea, 2005.

Borcea, Liviu – Gorun, Gheorghe (Szerk.): *Istoria oraşului Oradea*. Ediția a II-a. Oradea, 2007.

Borovszky Samu: Bihar vármegye és Várad. In: *Magyarország vármegyéi és városai*. Budapest, 1901.

Bónis György: *Ajogtudó értelmiség a Mohács előtti Magyarországon*. Budapest, 1971.

Bunyitay Vince: A várad i őszékesegyház. In: *Archaeologiai Közlemények* 13/2 (1879).

Bunyitay Vince: *Biharmegye oláhjai és a vallásunio*. Budapest, 1882.

Bunyitay Vince: *A várad i püspökség története alapításától a jelenkorig*. I–III. Nagyvárad, 1883–1884.

Bunyitay Vince: *Szent László király emlékezete*. Budapest, 1892.

Buzás Gergely – Kovács Olivér: *I. Károly sírja: egy lépés hiányzik csak az azonosításhoz.* (www.archeologia.hu)

Buzás Gergely – Kovács Olivér: *I. Lajos temetkezése: azonosítható volna a király maradványa.* (www.archeologia.hu)

Csemegi József: A váradi szobortöredék. 1360–1370. In: *Antiquitas Hungarica 2* (1948).

Csemegi József, Hol állott egykor Szent László nagyváradi lovasszobra? In *Antiquitas Hungarica 2* (1948).

Csoma József: *Magyar nemzetségi címerek.* Budapest, 1904.

Csukovits Enikő: Bűn és bűnhődés. Vezeklő zarándoklatok a középkori Magyarországon. In: *Századok* 136 (2002).

Csukovits Enikő: *Középkori magyar zarándokok.* Budapest, 2003.

Csukovits Enikő: *Az Anjouk Magyarországon I. I. Károly és uralkodása (1301–1342).* Budapest 2012.

Csukovits Enikő: A magyar bárók műveltsége az Anjou-korban. In: Zsoldos Attila (Szerk.): *Nagyvárad és Bihar az Anjou-korban.* Tanulmányok Biharország történetéről 5. Nagyvárad, 2018.

Csukovits Enikő: *Az Anjouk Magyarországon II. I. (Nagy) Lajos és Mária uralma (1342–1395).* Budapest, 2019.

C. Tóth Norbert: Az 1395-ös lengyel betörés. (A lengyel–magyar kapcsolatok egy epizódja). In: *Honoris causa. Tanulmányok Engel Pál emlékére.* Szerk. Neumann Tibor – Rácz György. Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 40. *Analecta Mediaevalia III.* Budapest–Piliscsaba, 2009.

C. Tóth Norbert, Királynőből királyné. Mária és Zsigmond viszonya a források tükrében. In: *Acta Universitatis Szegediensis. Acta Historica* 132. (2011)

C. Tóth Norbert: Mária királyné és udvara. In: Zsoldos Attila (Szerk.): *Nagyvárad és Bihar az Anjou-korban.* Tanulmányok Biharország történetéről 5. Nagyvárad, 2018.

C. Tóth Norbert: Préposti méltóság: pásztorbot a „zsebben”? (Kikből lettek egyháznagyok a Zsigmond-korban?) In: Fedeles Tamás – Hunyadi Zsolt (Szerk.): *Szent Márton és Benedek nyomában. Tanulmányok Koszta László emlékére*. Fontes et Libri 3. Szeged–Debrecen, 2019.

De Cevins, Marie-Madeleine: *Az Egyház a késő-középkori magyar városokban*. Budapest, 2003.

Demkó Kálmán: *A magyar orvosi rend története tekintettel a gyógyászati intézmények fejlődésére Magyarországon a XVIII. század végéig*. III. A vegyes házakból származott királyok kora. 1301-1526. Budapest, 1894.

Dercsényi Dezső: *Nagy Lajos kora*. Budapest, 1990.

Dincă, Adinel: Vicarii generali ai episcopului Transilvaniei în secolul al XIV.-lea. Considerații generale. In: *Anuarul Institutului de Istorie «G. Barițiu» din Cluj-Napoca*. Tom. XLVII. Cluj-Napoca, 2008.

Dincă, Adinel Ciprian: *Instituția episcopală latină în Transilvania medievală (sec. XI/XII–XIV)*. Cluj-Napoca, 2017.

Dudás Gyula (szerk.): *Bács-Bodrogh vármegye egyetemes monográfiája*. I. Zombor, 1896.

Dümmerth Dezső: *Az Anjou-ház nyomában*. Budapest, 1982.

Emődi Tamás: Előzetes jelentés a váradi konventuális ferencendi kolostor kutatásáról. In: Haris Andrea (Szerk.): *Koldulórendi építészet a középkori Magyarországon – Tanulmányok*. Budapest, 1994.

Emődi Tamás: Mănăstirea franciscanilor conventuali din Oradea. In: *Ars Transsilvaniae* VII (1997).

Engel Pál: Az ország újraegyesítése. I. Károly küzdelmei az oligarchák ellen (1310–1323). In *Századok* 122 (1988).

Engel Pál: A 14. századi magyar pénztörténet néhány kérdése. In: *Századok* 124 (1990).

Engel Pál – Kristó Gyula – Kubinyi András: *Magyarország története 1301–1526*. Budapest, 1998.

Entz Géza: *A gyulafehérvári székesegyház*. Budapest, 1958.

Entz Géza: A debreceni Szent András-templom. In: Szöllösi Gyula (Szerk.): *Hajdú-Bihar műemlékei, irodalmi emlékhelyei, népművészete*. Debrecen, 1972.

Erdélyi László – Sörös Pongrác (Szerk.): *A Pannonhalmi Szent-Benedek-Rend története II*. Budapest, 1903.

Erdő Péter: *Egyházjog a középkori Magyarországon*. Budapest, 2001.

Favier, Jean: *Les papes d'Avignon*. Paris, 2006.

Fedeles Tamás: *A pécsi székeskáptalan személyi összetétele a késő középkorban (1354–1526)*. Tanulmányok Pécs Történetéből 17. Pécs, 2005.

Fedeles Tamás – Sarbak Gábor – Sümegi József (Szerk.): *A pécsi egyházmegye története I. A középkor évszázadai (1009-1543)*. Pécs, 2009.

Fedeles Tamás: „Ad visitandumque sepulchrum sanctissimi regis Ladislai” Várad kegyhelye a késő középkorban. In: Bagi Dániel – Fedeles Tamás – Kiss Gergely (Szerk.): *„Köztes-Európa” vonzásában. Ünnepi tanulmányok Font Márta tiszteletére*. Pécs, 2012.

Fedeles Tamás: *“Isten nevében utazunk”. Zarándokok, búcsújárás, kegyhelyek a középkorban*. Pécs, 2015.

Fedeles Tamás: „Petrus Stephani collector apostolicus”. In: Tusor Péter, Szovák Kornél, Fedeles Tamás – Szerk.: *Magyarország és a római Szentszék II. Vatikáni magyar kutatások a 21. században*. Collectanea Vaticana Hungariae I/15. Budapest–Róma, 2017.

Fejérpataky László: Pápai adószedők Magyarországon a XIII. és XIV. században. In: *Századok* 21 (1887).

Fekete Lajos: A gyógytan a régi magyaroknál. In: *Századok* 8 (1874).

Ferenczi Sándor: *A Gyulafehérvári (Erdélyi) Főegyházmegye Történeti Papi Névtára*. Budapest–Kolozsvár, 2009.

Fleisz János: *Nagyvárad várostörténete. Kismonográfia*. Nagyvárad, 2011.

Font Márta – Fedeles Tamás – Kiss Gergely – Raffayné Kálsecz Kata: *Magyarország kormányzati rendszere (1000–1526). Egyetemi tankönyv.* Pécs, 2007.

Fraknói Vilmos: *Henckel János, Mária királyné udvari papja.* Pest, 1872.

Fraknói Vilmos: *A szekszárdi apátság története.* Budapest, 1879.

Fraknói Vilmos: Váradí Péter kalocsai érsek élete. In: *Századok* 17 (1883).

Fraknói Vilmos *A Magyar Királyi Kegyúri Jog Szent Istvántól Mária Teréziáig.* Budapest, 1895.

Fraknói Vilmos: Mátyás király magyar diplomatái. In: *Századok* 33 (1899).

Fraknói Vilmos: *Magyarország egyházi és politikai összeköttetései a római szentszékekkel.* I. Budapest, 1901.

Fraknói Vilmos: *Egyháznagyok a magyar középkorból.* Budapest, 1916.

F. Romhányi Beatrix: A középkori egyházi intézmények gazdálkodása. In: Ferenczi László – Laszlovszky József – Szabó Péter (szerk.): *Magyar középkori gazdaság- és pénztörténet. Jegyzet és forrásgyűjtemény.* Budapest, 2007.

Fügedi Erik: A XV. századi magyar püspökök. In: *Történelmi Szemle* 8 (1965).

Fügedi Erik: *A XV. századi magyar arisztokrácia mobilitása.* Budapest, 1970.

Fügedi Erik: *Ispánok, bárók, kiskirályok. A középkori magyar arisztokrácia fejlődése.* Budapest, 1986.

Fügedi Erik: „Könyörülj bánom, könyörülj...” Budapest, 1986.

Gams, Pius Bonifac OSB: *Series episcoporum Ecclesiae Catholicae quotquot innotuerunt a Beato Petro apostolo.* Regensburg, 1873.

Gaudemet, Jean: *Le gouvernement de l'Eglise a l'époq classique. Le gouvernement local* (Histoire du droit et des institutions de l'Eglise en Occident, 11/8., Ed. Le Bras, G., Gaudemet, J.) Paris, 1979.

Gánóczy Antal: *Episcopi Varadinenses fide diplomatum concinnati.* I-II. Viennae, 1776.

Gergely Jenő: *A pápaság története*. Budapest, 1982.

Glatz Ferenc (szerk.): *A magyar történelem kronológiája. A kezdetektől 1541-ig*. Budapest, 2010.

G. Tóth Péter: *A csanádi székeskáptalan személyi összetétele a késő-középkorban (1354–1526)*. Doktori értekezés. Szeged, 2014.

Guillemain, Bernard: *Les papes d'Avignon (1309–1376)*. Paris, 2011.

Guzsik Tamás: *A pálos rend építészete a középkori Magyarországon*. Budapest 2003.

Gyalókey Jenő: A nagyváradi királysobrok helyéről. In: *Archaelógiai Értesítő* U32 (1912).

Gyalókey Jenő: A nagyváradi várban 1911–1912-ik évben folyt ásások eredménye. In: *Biharvárad* 1 (1913).

Halász Éva: Anjou István hercegsége. In: *Fons* 12 (2005).

Henszlmann Imre: Jelentés a nagyváradi felfedezésről. In: *Archeologiai Értesítő* U1 (1881).

Hermann Egyed: *A katolikus egyház története Magyarországon 1914-ig*. Dissertationes Hungaricae ex historia Ecclesiae I. München, 1973.

H. Kolba Judit: Szent László és az első nagyváradi székesegyház. In: *Szent László városa*. Budapest, 1992.

Hodinka Antal: *Tanulmányok a bosnyák-diakóvári püspökség történetéből*. Budapest, 1898.

Holban, Maria: *Din cronica relațiilor româno-ungare în secolele XIII–XIV*. Bukarest, 1981.

Horváth Illés: Szent László fejereklyetartói. In: *Egyháztörténeti Szemle* XIX/3 (2018).

Horváth Jenő: *Váradi freskó. Nagyvárad története*. Budapest, 1940.

Hradszky, Josephus: *Initia progressus ac praesens status Capituli ad sanctum Martinum E.C. de Monte Scepusio*. Szepesváralja, 1901.

Ilea Ana: Documente referitoare la voievozii români din Bihor în secolul al XIV.-lea. In: *Crisia*XVII (1987).

Ipolyi Arnold: Magyar ereklyék. In: *Archaeológiai Közlemények* 3 (1863).

Jaczkó Sándor: Debrecen középkori egyházi állapota és vallási élete. In: Bárány Attila, Papp Klára, Szálkai Tamás (Szerk.): *Debrecen város 650 éves. Várostartörténeti tanulmányok*. Debrecen, 2011.

Jakó Zsigmond: Várad helye középkori könyvtártörténetünkben. In: Uő.: *Írás, könyv, értelmiség (Tanulmányok Erdély történelméhez)*. Bukarest, 1976.

Jakó Zsigmond: *A kolozsmonostori apátság és hiteleshelyi jegyzőkönyvei a szekularizációig*. Budapest, 1990.

Jakó Zsigmond: Az erdélyi püspökség középkori birtokairól. In: Rácz István (Szerk.): *Szabó István emlékkönyv*. Debrecen, 1998.

Jakó Zsigmond: Könyvtárügy a középkori Váradon. In: Ittész Gábor és Kiséry András (Szerk.): *Míves semmiségek. Tanulmányok Ruttkay Kálmán 80. születésnapjára*. Piliscsaba, 2002.

Jakubinyi György: *Romániai katolikus, erdélyi protestáns és izraelita vallási archontológia*. Kolozsvár, 2010.

Juhász Kálmán: *A csanádi székeskáptalan a középkorban (1030-1552)*. Makó, 1941.

Juhász Kálmán: *A csanádi püspökség története. III. (1307–1386)*. Csanádvármegyei könyvtár 40. Makó, 1946.

Juhász Kálmán: *A csanádi püspökség története. IV. (1386–1434)*. Csanádvármegyei könyvtár 41. Makó, 1947.

Juhász Kálmán: Ein italienischer Arzt als ungarischer Bischof (†1348). In: *Zeitschrift für katholische Theologie*80/4 (1958).

Karácsonyi János: Két váradi püspök vezetékneve. In: *Turul* 21 (1903).

Karácsonyi János: *Magyarország egyháztörténete főbb vonásaiban 970-től 1900-ig*. Nagyvárad, 1915.

Karácsonyi János: *Szt. Ferencz rendjének története Magyarországon 1711-ig*. I–II. Budapest, 1923–1924.

Karácsonyi János: *Szent László király élete*. Budapest, 1926.

Kardos Tibor: Magyar tárgyú fejezetek Giovanni da Ravenna emlékiratában. In: *Egyetemes Philologiai Közlöny* 60 (1936).

Katona Tamás (Szerk.): *László király emlékezete*. Budapest, 1977.

Katus László: *Európa története a középkorban*. Pécs, 2014.

Kádár Tamás: A középkori magyar királyi és kormányzói családok tagjainak elhalálozási és temetési időpontjai valamint helyei 1301-1541 között. In: *Fons* 18/1 (2011).

Keresztury, Josephus Aloysius: *Compendiaria Descriptio foundationis et vicissitudinum episcopatus et capituli M. Varadiensis*. I–II. Magno-Varadini, 1806.

Kerny Terézia: Királyi temetkezések a váradi székesegyházban. In: Kerny Terézia (Szerk.): *Váradi kőtöredékek. Szobortöredékek, építészeti faragványok, síremlékek az egykori Biharvármegyei és Nagyvárad Múzeum gyűjteményéből*. Budapest, 1989.

Kerny Terézia: Szent László király ereklyetartó mellszobra. In: *Sigismundus rex et imperator. Művészet és kultúra Luxemburgi Zsigmond korában (1387–1437)*. (Kiállítási katalógus. Budapest, Szépművészeti Múzeum, 2006. március 18 – június 18., Luxemburg, Musée National d'Histoire et d'Art, 2006. július 13–október 15.) Szerk. Takács Imre, Jékely Zsombor, Papp Szilárd és Poszler Györgyi közreműködésével. Mainz, 2006.

Kerny Terézia: Szent László és a magyar szentek tisztelete Dalmáciában I. Lajos uralkodása idején. In: *Ars Hungarica* 36/1-2 (2008).

Kertész, Balázs: A koldulórendek megtelepedése az "ország közepén". In: Csurgai Horváth József (Szerk.): *Az első 300 év Magyarországon és Európában. A Domonkos-rend a középkorban*. Székesfehérvár, 2017.

Kiss Gábor: A conservatores hivatala, mint a pápai küldöttbíráskodás sajátos megjelenése az érett középkorban. In: *Fons* 22/1 (2015).

Kiss Gergely: Les légats pontificaux en Hongrie au temps des rois Angevins (1298-1311). In: Zoltán Kordé - István Petrovics (dir.): *La diplomatie des états Angevins aux XIIIe et XIVe siècles*. Accademia d'Ungheria Istituto Storico « Fraknói » – Dipartimenti di Storia Ungherese del Medioevo e della Prima Età Moderna Università degli Studi di Szeged, Róma–Szeged, 2010.

Kiss Gergely: VIII. Bonifác es Magyarország (1290–1303). A pápai hatalmi legitimációs elképzelések es kormányzat összefüggései. In: *Századok* 152/6 (2018).

Kiss Gergely: Altegradus de Cataneis de Lendenaria. Egy legátusi ügyhallgató a 14. század eleji Magyarországon. In Uő (Szerk.): *Varietas delectat. A pápai-magyar kapcsolatok sokszínűsége a 11–14. században*. Pécs, 2019.

Kiss Tamás (Szerk.): *A Győri Egyházmegye ezer éve*. Győr, 2000.

Klanciczay Gábor: *Az uralkodók szentsége a középkorban. Magyar dinasztikus szentkultuszok és európai modellek*. Budapest, 2000.

Klanciczay Gábor: A Szent László-kultusz kialakulása. In: Zsoldos Attila (Szerk.): *Nagyvárad és Bihar a korai középkorban*. Nagyvárad, 2014.

Kollányi Ferenc: *Esztergomi kanonokok 1100-1900*. Esztergom, 1900.

Komáromy András: Dózsa nádor és a Debreczeni család. In: *Turul* IX (1891).

Kormányos László: *Nagyvárad krónikája*. Nagyvárad, 2019.

Koszta László: A bihari püspökség alapítása. In: Zsoldos Attila (Szerk.): *Nagyvárad és Bihar a korai középkorban*. Tanulmányok Biharország történetéről 1. Nagyvárad, 2014.

Kovács Béla: Studensek, magisterek, doctorok. In: *Archívum – A Heves Megyei Levéltár közleményei* 11 (1983).

Kovács Béla: *Az egri egyházmegye története 1596-ig*. Eger, 1987.

Kovács Mihai: „Semper meliora prospiciuntur et utiliora attenduntur”. Monoszló nb. Péter erdélyi püspöktársadalmi és politikai kapcsolatai. In: *Erdélyi Múzeum* 77/1 (2015).

Kovács Mihai: Csete Lőrinc, László vajda és az erdélyi egyház kapcsolata egy kiadatlan oklevél tükrében. In: *Turul* 89/3 (2016).

Köblös József: *Az egyházi középréteg Mátyás és a Jagellók korában*. Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 12. Budapest, 1994.

Körmendy Kinga: Literátusok, magiszterek, doktorok az esztergomi káptalanban. In: Fügedi Erik (Szerk.): *Művelődéstörténeti tanulmányok a magyar középkorról*. Budapest, 1986.

Körmendy Kinga: *Studentes extra regnum. Esztergomi kanonokok egyetemjárása és könyvhasználata 1183–1543*. Budapest, 2007.

Kristó Gyula – Makk Ferenc: *Károly Róbert emlékezete*. Budapest, 1988.

Kristó Gyula: I. Károly király harcai a tartományurak ellen (1310-1323). In: *Századok* 137 (2003).

Kristó Gyula – Valaczkai László: Ottó. In: Kristó Gyula (szerk.): *Magyarország vegyes házi királyai*. Szeged, 2003.

Kristó Gyula: Károly Róbert családja. In: *Aetas* 20/4 (2005).

Kristóf Ilona: *Egyházi középréteg a késő középkori Váradon (1440–1526)*. Pécs, 2014.

Kubinyi András: Mátyás király és a magyar püspökök. In: Uő: *Főpapok, egyházi intézmények és vallásosság a középkori Magyarországon*. Budapest., 1999.

Kumorovitz L. Bernát: *Idősb Erzsébet királyné építkezéseinek történetéhez*. In: *Tanulmányok Budapest múltjából* 17. (1966).

Kumorovitz L. Bernát: Óbuda 1355. évi felosztása (I. Lajos király és Erzsébet anyakirályné 1355. augusztus 17-i és 1356. október 17-i oklevele). In: *Budapest Régiségei* 24/1. (1976).

Kurcz Ágnes (Szerk.): *László király emlékezete*. Budapest, 1977.

Küküllei János: *Lajos király krónikája - Névtelen szerző: Geszta Lajos királyról. Millenniumi magyar történelem – Források.* Budapest, 2000.

Labanc Peter: *Spišskí prepošti do roku 1405.* Trnava-Kraków, 2011.

Labanc Péter: Dominikus, Bischof von Cenad (1360–1373) und Oradea (1373–1374), und sein Wirken vor der Bischofsweihe. In: *Transylvanian Review* 26/3 (2017).

Leskó József: *Adatok az egri egyházmegye történetéhez.* Eger, 1907.

Magyar Zoltán: A Kolozsvári testvérek váradi királyszobrai. In: *Századok* 129 (1995).

Magyary-Kossa Gyula: *Magyar orvosi emlékek.* Értekezések a magyar orvostörténelem köréből 3. Budapest, 1931.

Maléth Ágnes: *I. Károly és a pápaság kapcsolata.* Doktori értekezés. Szeged–Angers, 2016.

Maléth Ágnes: I. Károly és a pápaság kapcsolatai a vatikáni források tükrében. In: Tusor Péter, Szovák Kornél, Fedeles Tamás – Szerk.: *Magyarország és a római Szentszék II. Vatikáni magyar kutatások a 21. században.* Collectanea Vaticana Hungariae I/15. Budapest–Róma, 2017.

Marosi Ernő: A 14. századi királyi pecsétek művészettörténeti jelentőségéhez. In: Marosi Ernő, Tóth Melinda, Varga Livia (Szerk.): *Művészet I. Lajos király korában (1342-1382).* István király Múzeum, Székesfehérvár, 1982. szeptember 11 – 1983. március. MTA Művészettörténeti Kutató Csoport. Budapest, 1982.

Marosi Ernő: *Magyarországi művészet 1300-1470 körül.*I. Budapest, 1987.

Marosi Ernő: Der Heilige Ladislaus als ungarischer Nationalheiliger. Bemerkungen zu seiner Ikonographie im 14–15. Jh. In: *Acta Historia Artium Hungariae* 33 (1987–1988).

Marosi Ernő: *A gótika Magyarországon.*Budapest, 2008.

Marta, Doru: *Cetatea Oradiei. De la începuturi până la sfârșitul secolului al XVII-lea.* Oradea, 2013.

Marta, Doru – Mihálka Nándor: Date noi privind topografia medievală și renașcentistă a cetății orădene. Arheologia cetății orădene în timpul restaurărilor din 2010–2015. In: *Anuar Acta Musei Varadiensis*. Oradea, 2018.

Marta, Doru – Emődi Tamás – F. Porsztner Kitti – Mihálka Nándor: *Előzetes jelentés a váradi fejedelmi palotaudvar 2015. évi kutatásáról*. (kézirat)

Marton József: *A keresztény középkor*. Marosvásárhely 2005.

Marton József: *Az Erdélyi Egyházmegye a középkorban*. Csíkszereda, 2013.

Mályusz Elemér: *Zsigmond király uralma Magyarországon 1387–1437*. Budapest, 1984.

Mályusz Elemér: *Egyházi társadalom a középkori Magyarországon*. Budapest, 2007. (Reprint)

Márki Sándor: *Mária, Magyarország királynéja (1370–1395)*. Budapest, 1885.

Mátyás-Rausch Petra: A belényesi uradalom és a helyi ércbányászat helyzete a fejedelemség gazdasági kormányzatában (1571–1613). In: Oborni Teréz (Szerk.): „*Várad, Erdély kapuja...*” *Nagyvárad történelmi szerepe a fejedelemség korában*. Tanulmányok Biharország történetéről, 2. Nagyvárad, 2015.

Mendlik Ágoston: *IX. Pius római pápa és a magyar főpapok és egyháznagyok életrajzgyűjteménye*. Pécs, 1864.

Mihalache, Robert-Marius: *The Collections of Pontifical Tithes from the Diocese of Oradea between 1332-1337*. In: The Publications of the MultiScience - XXIX. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference (9-10 April 2015, University of Miskolc, Hungary).

Mihálka Nándor: A váradi vár restaurálása. Régészeti kutatások 2010–2015 között. In: Dukrét Géza (szerk.): *Honismeret – a megtartó erő. A Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság 100. (jubileumi) kötete*. Nagyvárad, 2015.

Mihálka Nándor: A váradi vár Anjou-kori építkezései a régészeti ásatások tükrében. In: Zsoldos Attila (Szerk.): *Nagyvárad és Bihar az Anjou-korban*. Tanulmányok Biharország történetéről 5. Nagyvárad, 2018.

Miles, Matthias: *Siebenbürgischer Würg-Engel*. Hermannstadt, 1670.

Miskolczy István: Nápolyi László. In: *Századok* 56 (1922).

Miskolczy István: *Magyarország az Anjouk korában*. Budapest, 1923.

Miskolczy István: *Magyar-olasz összeköttetések az Anjouk korában. Magyar-nápolyi kapcsolatok*. Budapest, 1937.

Mollat, Guillame: *Les papes d'Avignon (1305–1378)*. Paris, 1912.

Moravcsik Gyula: Bizánci császárok és követeik Budán. In: *Századok* 95 (1961).

Módy György: *A Szent András templom és a Verestorony kutatása 1980-ban. Debrecen 1290–1390 között*. A Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Közleményei 42. Debrecen, 1984.

Mureşan, Camil – Goldenberg Ardeleanu, Samuel: *La politique fiscale de la papauté en Transylvanie au cours de la première moitié du XVIesiècle*. In: *Nouvelles Études d' Histoire, X Congrès des Sciences Historiques*. Rome – Bucharest, 1955.

Nagy Emőke: *Narrative and visual sources of Saint Anne's cult in late medieval Hungary (14th–16th centuries) in a comparative perspective*. Doktori disszertáció, 2015.

Nagy Iván: *Magyarország családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal I–XII*. Pest, 1857-1868.

Neagu, Răzvan Mihai: *Politica beneficală a papalităţii de la Avignon în Transilvania (1305–1378)*. Cluj-Napoca, 2013.

Neagu, Răzvan Mihai: *Episcopi și episcopii în estul Ungariei medievale. Tipologii episcopale în diecezele de Transilvania, Oradea și Cenad în evul mediu*. Kolozsvár, 2016.

N. Tahin Emma: A medicina doktorai a Zsigmond kori egyházi társadalomban. In: *Magyar egyháztörténeti évkönyv I.* (1994).

N. Tahin Emma: Orvosok a Zsigmond-kori Magyarország városaiban. In: Almási Tibor, Draskóczy István, Jancsó Éva (Szerk.): *Studia professoris-professor studiorum Tanulmányok Érszegi Géza hatvanadik születésnapjára*. Budapest, 2005.

Pall, Francisc: Români din părțile sătmărene (Ținutul Medieș) în lumina unor documente din 1377. In: *Anuarul Institutului de Istorie din Cluj XII* (1969).

Pascu, Ștefan – Hanga, Vladimir: *Crestomație privind istoria statului și dreptului* II. București, 1958.

Pastor, Ludwig von: *Geschichte der Päpste seit dem Ausgang des Mittelalters*. I. Band. Freiburg 1901.

Perényi József: A Szent László legenda Oroszországban. In: *Annales Universitatis Scientiarum Budaestensis de Rolando Eötvös nominatae*. I (1957).

Petrovich Ede: A középkori pécsi egyetem ismeretlen tanárai. In: *Irodalomtörténeti Közlemények* 71/3 (1967).

Petrovics István: Megjegyzések Telegdi Csanád egri püspökké szentelése kapcsán. In: *Acta Universitatis Szegediensis / Acta Historica* 92 (1991).

Péter I. Zoltán: *Nagyvárad 900 éves múltja és épített öröksége*. Nagyvárad, 2005.

Péter I. Zoltán: *A nagyváradai vár építészettörténete*. Nagyvárad, 2014.

Pirhalla Márton: *A Szepesi prépostság vázlatos története kezdetétől a püspökség felállításáig*. Lőcse, 1899.

Pop, Ioan-Aurel – Năgler, Thomas (Szerk): *Istoria Transilvaniei I. (Până la 1541)*. Cluj-Napoca, 2003.

Pop, Ioan-Aurel – Bolovan, Ioan (Szerk.): *Istoria Transilvaniei*. Ed. II-a. Cluj-Napoca, 2016.

Porubszky József: Az egri egyházmegye főpásztorainak jogairól, kiváltságairól s különféle kitüntetéseiről. In: *Emlékkönyv Kis-Apponyi Bartakovics Béla egri érsek aranymiséjének ünnepére*. Eger, 1865.

Pray György: *Specimen Hierarchiae Hungaricae complectens seriem chronologicam archiepiscoporum et episcoporum Hungariae cum rudi dioecesium delineatione adjectis, si quae sunt peculiare, preaerogativis, ut plurimum ex diplomatibus congestum*. Pozsony–Kassa, 1779.

Pražak, Richard: Vencel. In: Kristó Gyula (szerk.): *Magyarország vegyes házi királyai*. Szeged, 2003.

Pór Antal: *Nagy Lajos (1326–1382)*. Budapest, 1892.

Pór Antal: Kálmán, győri püspök (1317-1375). In: *Századok* 23 (1889).

Pór Antal: *Boleszló herceg, esztergomi érsek*. Esztergom, 1900.

Pór Antal: Erzsébet királyné aacheni zarándoklása. In: *Századok* 35 (1901).

Pór Antal: Magyar-lengyel érintkezés a XIV-ik században: Második közlemény. In: *Századok* 37 (1903).

Prokopp Mária: A nagyváradai freskótöredék. In: *Ars Hungarica* (1974).

Ranke, Leopold von: *Die römischen Päpste, ihre Kirche und ihr Staat im sechszehnten und siebzehnten Jahrhundert*. I. Band. Berlin, 1834.

Rácz György: Az Ákos nemzetség címere. In: *Turul*67/1-2 (1995).

Rácz György: Az Anjou-ház és a Szentszék (1301–1387). In: Zombori István (Szerk.): *Magyarország és a Szentszék kapcsolatának 1000 éve*. Budapest, 1996.

Rácz György: Egyháztörténet. In: *Lovagkirályok (1301-1437): Az Anjou- és Zsigmond-kor Magyarországon*. Enciklopédia Humana Egyesület, 1997. CD-ROM.

Renouard, Yves: *La papauté à Avignon*. Paris, 1954.

Ribi András: A fehérvári káptalan archontológiája (1301-1457). In: *Turul* 91 (2018).

Rómer Flóris: Előzetes jelentés a nagyváradai várban 1883-ban folytatott ásatásról. In: *Archaeológiai Értesítő* U3 (1883).

Rusu, Adrian Andrei et al.: *Dicționarul mănăstirilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*. Cluj-Napoca 2000.

Rusu, Adrian Andrei: *Cetatea Oradea. Monografie arheologică. I. Zona palatului episcopal*. Oradea, 2002.

Sághy Marianne: Az avignoni pápaság és a nagy egyházszakadás. In: Klaniczay Gábor (Szerk.): *Európa ezer éve. A középkor. II*. Budapest, 2005.

Sápi Lajos: *Debrecen település- és építéstörténete*. Debrecen, 1972.

Sălăgean, Tudor: *Un voievod al Transilvaniei: Ladislau Kán (1294–1315)*. Cluj-Napoca, 2007.

Sigal, Pierre André: *Isten vándorai. Középkori zarándoklatok és zarándokok*. Budapest, 1989.

Skorka Renáta: Luxemburgtól Váradig. Beatrix királyné története. In: Zsoldos Attila (Szerk.): *Nagyvárad és Bihar az Árpád-kor végén*. Tanulmányok Biharország történetéről 3. Nagyvárad, 2016.

Skorka Renáta: A váradi ferences rendi kolostorok topográfiája. In: Zsoldos Attila (Szerk.): *Nagyvárad és Bihar az Anjou-korban*. Nagyvárad, 2018.

Slíz Mariann: *Személynévadás az Anjou-korban*. Budapest, 2011.

Spekner Enikő: *Hogyan lett Buda a középkori Magyarország fővárosa? A budai királyi székhely története a 12. század végétől a 14. század közepéig*. Budapest, 2015.

Szarka Gyula: *A váci egyházmegye és püspökei a török hódítás korában*. Vác, 1947.

Szántó Konrád: *A katolikus egyház története I*. Budapest, 1987.

Szirmai Szirmay Antal: *Szathmár vármegye fekvése, története és polgári esmerete*. Buda, 1810.

Sugár István: *Az egri püspökök története*. Budapest, 1981.

Süttő Szilárd: Cudar Péter árulása. In: *Hadtörténelmi Közlemények* 110/2 (1997).

Süttő Szilárd: *Anjou-Magyarország alkonya. Magyarország politikai története Nagy Lajostól Zsigmondig, az 1384-1387. évi belviszályok okmánytárával*. I-II. Szeged, 2003.

Szalay László: *Magyarország története*. II. Lipcse, 1852.

Szende Katalin: “Civitas opulentissima Varadiensis.” Püspöki székhely és városfejlődés a középkori Váradon. In: Zsoldos Attila (Szerk.): *Nagyvárad és Bihar a korai középkorban*. Tanulmányok Biharország történetéről 1. Nagyvárad, 2014.

Szende László: *Piast Erzsébet és udvara (1320–1380)*. PhD értekezés. Budapest, 2007.

Szeredai Antal: *Series antiquorum, et recentiorum episcoporum Transilvaniae*. Albae-Carolinae, 1790.

Szovák Kornél: A váradi írásbeliség hagyományai. In: Zsoldos Attila (Szerk.): *Nagyvárad és Bihar a korai középkorban*. Tanulmányok Biharország történetéről 1. Nagyvárad, 2014.

Szovák Kornél: Jogalkotás és krónikaszerkesztés a 14. századi Váradon. In: Zsoldos Attila (Szerk.): *Nagyvárad és Bihar az Anjou-korban*. Tanulmányok Biharország történetéről 5. Nagyvárad, 2018.

Szűcs István: *Szabad királyi Debreczen város története*. I. Debrecen, 1871.

Szűcs Jenő: *Az utolsó Árpádok*. Budapest, 1993.

Takács Imre: Várad Árpád-kori székesegyháza. In: Kerny Terézia (Szerk.): *Váradi kőtöredékek. Szobortöredékek, építészeti faragványok, síremlékek az egykori Biharvármegyei és Nagyvárad Múzeum gyűjteményéből*. Budapest, 1989.

Takács Imre: Bátor András „második temploma”. A székesegyház 14–15. századi átépítésének emlékei. In: Kerny Terézia (Szerk.): *Váradi kőtöredékek. Szobortöredékek, építészeti faragványok, síremlékek az egykori Biharvármegyei és Nagyvárad Múzeum gyűjteményéből*. Budapest, 1989.

Takács Imre (Szerk.): *Mons Sacer (996–1996). Pannonhalma 1000 éve I*. Pannonhalma, 1996.

Temesváry János: *Erdély középkori püspökei*. Kolozsvár, 1922.

Thoemmes, Elisabeth: *Die Wallfahrten der Ungarn an den Rhein*. Aachen, 1937.

Thoroczkay Gábor: A messziről jött királyné prépostsága. A hájszentlőrinci prépostság korai története (1342-ig). In: Bárány Attila – Dreska G. – Szovák Kornél (szerk.): *Arcana tabularii I. Tanulmányok Solymosi László tiszteletére*. Budapest–Debrecen, 2014.

Thoroczky Gábor: A Szent Bölcsesség egyháza. A titeli társaskáptalan története a kezdetektől a XIV. század közepéig. In: *Fons*21/3 (2014).

Timár György: Pécs egyházi társadalma Károly Róbert korában. In: Szita László (Szerk.): *Baranyai Helytörténetírás 1981*. Pécs, 1982.

Tonk Sándor: *Erdélyiek egyetemjárása a középkorban*. Bukarest, 1979.

Tömöry Edith: *Az aacheni magyar kápolna története*. Budapest 1931.

Török József: Szent László liturgikus tisztelete. In: Mezey László (Szerk.): *Athleta Patriae. Tanulmányok Szent László történetéhez*. Hungaria Sacra 1. Budapest, 1980.

Török József – Legeza László: *A váci püspökség évezrede*. Budapest, 2001.

Török József: *A tizennegyedik század magyar egyháztörténete*. Budapest, 2004.

Turcuş, Şerban: *Sfântul Scaun și români în secolul al XIII-lea*. Bucureşti, 2001.

Turcuş, Şerban (szerk.): *Antroponimia în Transilvania medievală (secolele XI-XIV)*. I. Cluj-Napoca, 2011.

Udvardy József: *A kalocsai érsekek életrajza (1000–1526)*. Köln, 1991.

Udvardy József: *A kalocsai főszékeskáptalan története a középkorban*. Budapest, 1992.

Varga Árpád: A váradi káptalan hiteleshelyi működése. In: Csetri Elek, Jakó Zsigmond, Sipos Gábor, Tonk Sándor (Szerk.): *Művelődéstörténeti Tanulmányok*. Bukarest 1980.

Vurum József: *Episcopatus Nitriensis eiusque praesulum memoria cum ichnographicis tabellis exhibentibus priorem, ac modernam faciem castris, et civitatis Nitriensis*. Posonii, 1835.

Wagner, Carolus: *Analecta Scepusii sacri et profani I-IV*. Viennae, Posonii et Cassoviae, 1774-1778.

Weisz Boglárka: A szerémi és pécsi kamarák története a kezdetektől a XIV. század második feléig. In: *Acta Historica* 130 (2009).

Weisz Boglárka: A 15. századi váradi vámpér Árpád-kori gyökerei. In: Zsoldos Attila (Szerk.): *Nagyvárad és Bihar a korai középkorban*. Tanulmányok Biharország történetéről 1. Nagyvárad, 2014.

Weisz Boglárka: Vámvizsgálatok Bihar megyében a 13–14. század fordulóján. In: Zsoldos Attila (Szerk.): *Nagyvárad és Bihar az Árpád-kor végén*. Tanulmányok Biharország történetéről 3. Nagyvárad, 2016.

Wertner Mór: Az ónodi (bölcsi, szamoszegi) Czudarok genealógiája. In: *Turul* 9 (1891).

Wertner Mór: *A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig*. I. Temesvár, 1891.

Wertner Mór: Középkori magyar orvosok és gyógyszerészek. In: *Századok* 27 (1893).

Wertner Mór: Nagy Lajos király hadjáratai. In: *Hadtörténelmi közlemények* 19 (1918).

Zsoldos Attila: *Adorján három ostroma. Oligarchák a Tiszántúlon a 13–14. század fordulóján*. Tanulmányok Biharország történetéről 6. Nagyvárad, 2019.

Zsoldos Attila: A Borsa-tartomány igazgatásának kérdéseiről. In: Hegyi Géza – W. Kovács András (szerk.): *A Szilágyság és a Wesselényi család (14-17. század)*. Kolozsvár, 2012.